

С. 6–11. URL: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/elcat/new/detail.php3?doc_id=1856676 (дата звернення: 08.04.2024).

2. Електронний архів Українського визвольного руху. URL: <https://avr.org.ua/?p%5B0%5D=0&sd=true&fd=true&so=%D0%94%D0%B0%D1%82%D0%B0%2C%20%D0%B7%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F&as=false&sp=true&vm=0&tb=rubr&locale=ua> (дата звернення: 10.04.2024).

3. Ковальська Л. А. Документ в діловодстві та архівній справі: комунікація інформаційної діяльності. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2021. № 3. С. 29–37.

4. Анісімова О., Ребренюк Ю. Роль електронних бібліотек у збереженні і доступності культурної спадщини. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, 2023. № 11. С. 50–61. DOI: 10.31866/2616-7654.11.2023.282662 (дата звернення: 10.04.2024).

5. Digital Archives. URL: <https://www.lisedunetwork.com/digital-archives-concepts-meaning/> (дата звернення: 09.04.2024).

6. The importance of digital archiving. URL: <https://www.quadient.com/en/learn/digital-archiving/importance-of-digital-archiving> (дата звернення: 09.04.2024).

Анотація. У роботі розглянуто роль цифрових архівів у забезпеченні стійкості та доступності інформації у сучасному цифровому середовищі. Визначено поняття цифрового архіву та його функції, зазначено вплив створення цифрових архівів на збереження та захист даних. Особливу увагу приділено досвіду українських архівів в оцифруванні документації та архівів, окреслено сучасні тенденції в області архівного зберігання.

Ключові слова: цифрові архіви, стійкість інформації, доступність, цифрове середовище.

УДК: 930.25:004

Гурська Дар'я Андріївна

(наук. керівник – доктор філософії Артеменкова О. М.)

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

ЦИФРОВІЗАЦІЯ АРХІВІВ ТА ДІЛОВОДСТВА В УКРАЇНІ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

З ростом потреб у інформатизації різних установ та організацій виникає проблема впровадження сучасних інформаційних ресурсів у діяльність архівів. Сьогодні користувачі потребують не лише інформації у вигляді документів минулого, а хочуть отримати готовий інформаційний продукт за своїм запитом та потребою для подальшої роботи з аналітичним вторинним документом [7]. Досвід архівної та документознавчої діяльності показує, що застосування електронних технологій може значно прискорити процеси документообігу, управління інформацією та її використання.

Цифровізація всіх процесів архівної справи є важливим складником роботи Укрдержархіву відповідно до ухваленої програми діяльності, в якій саме цифровізація визначена як один із пріоритетів дій Уряду України. Нині Укрдержархів активно вживає заходів із запровадження ефективного та зручного доступу до інформаційних ресурсів, що наразі немислимо без упровадження та широкого використання цифрових технологій [1].

Простими словами, цифровізація – це перетворення традиційних форм інформації, як-от текст на папері чи аналогові записи, у цифровий формат, який легко обробляється та зберігається в електронному вигляді [5].

Спеціальна програма оптичного розпізнавання знаків коду перетворює оцифрований документ на текст, який можна редагувати за допомогою відповідного програмного забезпечення.

Оцифрування документів відбувається за такими етапами:

На **першому етапі** відбувається сканування з автоматичним підрахунком кількості документів та аркушів під час сканування та індексування.

На **другому етапі** робиться упорядкування документів за допомогою пошукового індексу, щоб можна було швидко знайти те, що потрібно, за вказаними параметрами.

На **третьому етапі** відбувається переформатування тексту у зручний для користувача формат (PDF, DOC).

На **четвертому етапі** виходить структурований під потреби користувача архів, який можна аналізувати за різними полями.

Внаслідок цього отримується оброблений масив документів в оцифрованому вигляді з можливістю пошуку та аналізу за заданими параметрами; упаковані й архівовані паперові носії.

Через зростання загрози воєнного конфлікту стає очевидним, що оцифрування є найефективнішим та найбезпечнішим способом зберігання архівних документів.

З моменту початку повномасштабного вторгнення 7 820 українських компаній змінили свій регіон реєстрації (рис. 1) [2].

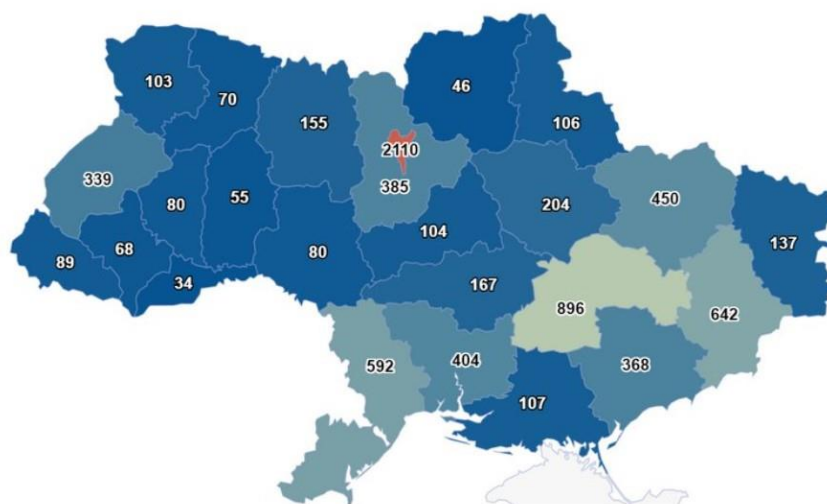

Рисунок 1 – Кількість компаній, які змінили регіон реєстрації з 2022 р.

Великий обсяг документів у різних установах та організаціях вимагає створення новітньої системи зберігання та використання архівних матеріалів. Така система повинна базуватися на комп'ютерних технологіях і включати три основні етапи: розроблення електронного архіву, створення інтерактивного вебсайта з динамічною обробкою даних та підключення бази даних електронного архіву до вебсайта чи публікація даних безпосередньо на сайті.

Останнім часом, говорячи про автоматизацію роботи архівної служби, часто вживають термін «електронний архів». Електронний архів документів – це електронне сховище документів; прикладна програма, що має справу з управлінням документами протягом усього їх життєвого циклу [6, с. 9]. Зазвичай працює з неструктурованими документами (документи Word, електронні таблиці Excel, графічні файли та ін.).

Упровадження архіву електронної документації повинно усунути більшість проблем, пов'язаних із традиційним паперовим документообігом, і дати змогу:

- ефективно обробляти інтенсивний потік документів;
- значно спростити роботу з архівними документами і прискорити процеси обробки документів;
- знизити витрати на зберігання документів;
- забезпечити надійне зберігання, зручний та швидкий пошук і доступ до документів.

На сучасних виробничих підприємствах України ще мало використовують системи цифрової архівації. Документи все ще передаються до архіву у традиційному, паперовому форматі, що ускладнює оперативний пошук. Цифровізація процесів архівної справи та діловодства є одним із пріоритетних напрямів в Україні останніми роками.

Надалі планується оцифрування архівних документів у напрямках: створення єдиного фонду користування, надання архівним установам програмних веборієнтованих інструментів для описування цифрових копій документів НАФ та інші.

Отже, одним зі стратегічних напрямів організації доступу до архівної інформації в Україні визначено оцифрування описів і надання до них доступу через інтернет.

Список використаних джерел

1. Про роботу Укрдержархіву, архівних установ і спеціальних установ страхового фонду документації у 2020 році та пріоритети Укрдержархіву на 2021 рік. URL: <https://tinyurl.com/uz2azhv3> (дата звернення: 30.03.2024).
2. Від початку війни майже 8 тисяч українських компаній змінили регіон реєстрації. *Суспільне Новини*. URL: <https://susplne.media/628674-vid-pocatku-vijni-majze-8-tisac-ukrainskih-kompanij-zminili-region-reestracii-opendatabot/> (дата звернення: 30.03.2024).
3. Чернятинська Ю. Г. Комплектування архівів документами в електронній формі та їх зберігання: історіографія питання. *Архіви України*. 2018. № 1. С. 88–102.
4. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV: станом на 1 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (дата звернення: 30.03.2024).
5. Цифровізація (діджиталізація) – що це таке, суть, визначення, навіщо потрібна та як відбувається. *Termin.in.ua*. URL: <https://termin.in.ua/tsyfrovizatsiia-didzhytalizatsiia/> (дата звернення: 31.03.2024).
6. Філіппова Л. Я. Цифрові архіви в сучасному суспільстві: термінологічний та змістовний аспект. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2018. № 2. С. 6–11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2018_2_3
7. Ковальська Л. А. Інформаційно-аналітична діяльність в роботі архіву. *Інформація та соціум: зб. матеріалів VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (Вінниця, 04 червня 2021 р.)*. Вінниця: ДонНУ ім. Василя Стуса. 2021. С. 71–73.

Актуальність теми обумовлена все більшою потребою в цифровізації архівних фондів та процесів діловодства. Створення електронних архівів допоможе розв'язати проблеми зберігання і доступу до документів.

Ключові слова: архів, цифровізація, діловодство, е-документ, електронний архів.

УДК 930.25'06(477)

Даценко Анна Володимирівна

(наук. керівник – канд. пед. наук, доцент Яворська Т. М.)

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

ARCHIVES OF UKRAINE: MODERN CHALLENGES

Today, the independent state of Ukraine is forced to defend its right to sovereignty, independent democratic development, its historical belonging, and identity. During a full-scale war, an extremely important issue arises – the preservation of information resources that reflect the history, traditions, culture, national identity of the Ukrainian people and are concentrated in archival collections. In the modern socio-cultural information space, libraries, archives, and museums are documentary-informational social institutions of national memory, aimed at collecting, preserving, scientifically researching, and providing for public use available sources, artifacts, and informational resources. Institutions of social memory, which preserve evidence of the formation of the Ukrainian nation, are part of the world cultural heritage in its many dimensions, owners of particularly valuable types of information, material, and non-material artifacts [1, с. 276].

Archives, as institutions that accept, describe and store documents for the purpose of using retrospective documentary information, have been known since ancient times. The first archives were created as early as the 3rd–2nd millennium before common era. In the lands of Mesopotamia (Sumer, Akkad, Babylon, Assyria), information was stored and transmitted using baked clay tablets. Today, thanks to these early archives, a considerable amount of information from that time about language, literature, politics, and economics can be found and studied. In contrast, modern archives are purpose-built structures equipped with fire or flood protection systems, maintaining a constant temperature and humidity suitable for preserving any documents.

Archival collections and institutions are extremely important factors in the existence of a state, the functioning of state and public institutions, and the development of civil society. Archival collections actively participate in nation-building processes, contribute to the successful execution of important managerial and administrative functions, promote economic development, and facilitate the realization of valuable scientific and cultural projects. But most importantly, they preserve a unique «genetic code», a documentary heritage that allows for the reconstruction of the socio-political, economic, and socio-cultural development of the country over many centuries. They help identify dominant political, ideological, cultural, and religious influences at different stages, trace population ethnogenesis, delineate geographical boundaries and international relations, understand the development peculiarities of various regions, reconstruct individual bio-